

GRIFFIE

Aan	De leden van Provinciale Staten
Van	Griffie
Onderwerp	Analyse Zesde Voortgangsrapportage Limburgs Energie Fonds Q1 en Q2 2024
Datum	18 november 2024

Analyse Zesde Voortgangsrapportage Limburgs Energie Fonds Q1 en Q2 2024

Inhoud

1.	Onderwerp	3
2.	Inleiding	3
2.1.	De positie van het Limburgs Energie Fonds	5
3.	Inhoudelijke bevindingen	6
3.1.	Aanbiedingsbrief GS 15 oktober 2024	6
4.	Informerend stuk Zesde Voortgangsrapportage LEF Q1 – Q2 2024	7
4.1.	Toepassing van de Regeling Grote Projecten 2020	7
4.2.	Voortgang binnen het Limburgs Energie Fonds	9
4.2.1.	De bestaande portefeuille staat onder financiële druk.....	9
4.2.2.	Mijnwater (zie ook hoofdstuk 6 van deze analyse)	10
4.3.	Toezeggingen, wensen vanuit Staten en opmerkingen Statenonderzoeker	11
5.	Impactrapport Limburgs Energie Fonds 2023	12
6.	Update Mijnwater oktober 2024	14
7.	Bevoegdheid	14
8.	Risico's	14
9.	Periodieke informatie/sturingsinformatie	15
10.	Relatie met Programmabegroting - financiële aspecten	15
11.	Conclusies	16

1. Onderwerp

VGR6 met peildatum 30-06-2024 is op 15-10-2024 aangeboden aan Provinciale Staten en door de Griffie in controle-technisch opzicht geanalyseerd. De analyse heeft als doel om de Statencommissie Economie en Samenleving (ESA) te ondersteunen bij het verkrijgen van inzicht in (de voortgang van) dit project dat valt onder de Regeling Grote Projecten 2020. De rapportagefrequentie voor deze voortgangsrapportages is vastgesteld op tweemaal per jaar.

De dik gedrukte delen van de rapportage bevatten de belangrijkste aandachtspunten.

2. Inleiding

Op 28 maart 2013 werd het Limburgs Energie Fonds BV (LEF) opgericht door de provincie Limburg. Het Limburgs Energie Fonds biedt financiële ondersteuning aan kansrijke, vaak innovatieve projecten die verduurzaming in Limburg realiseren. De focus van het fonds ligt op duurzame energieopwekking, energiebesparing en circulaire economie.

Het Limburgs Energie Fonds (LEF) is een provinciaal fonds dat ondergebracht is in een zelfstandige vennootschap; de fondsomvang bedraagt € 235 mln. Dat bedrag is als volgt opgebouwd:

• Aandelenkapitaal provincie Limburg	€ 149 mln.
• Seniorlening Europese Investeringsbank	€ 84 mln.
• Lening Fondsbeheerder Polestar (skin in the game ¹)	€ 2 mln.

Bovenstaande impliceert dat de provincie Limburg als enige risicodragend kapitaal ter beschikking heeft gesteld. In het kader van de op handen zijnde ontvlechting van Mijnwater uit het LEF is een provinciale borgstelling aan het LEF verstrekt groot € 40 mln. Hieruit zal in 2025 € 10,86 mln. worden getrokken (zie hierover verder hoofdstuk 6).

De Voortgangsrapportage (VGR6) is opgebouwd uit vier delen:

1. Aanbiedingsbrief GS d.d. 15 oktober 2024

2. Informerend stuk

Dit betreft de reactie van GS als aandeelhouder op de Impactrapportage met daarnaast ook de nodige financiële informatie.

3. Impactrapport Limburgs Energie Fonds 2023

Een openbaar rapport van het LEF waarin het maatschappelijk rendement centraal staat.

4. Mijnwater update 2 oktober 2024.

Deze update geeft commerciële en financiële informatie over Mijnwater met een reflectie van het LEF. Bij de feitencontrole is aangegeven dat het stuk is opgesteld door Mijnwater en aangevuld door het LEF.

In het kader van deze VGR6 zijn de vier hierboven genoemde documenten geanalyseerd en zijn, daar waar nodig, dwarsverbanden gelegd. De informatie is in vier verschillende documenten opgenomen, waarin deels dezelfde informatie staat. Dit is onoverzichtelijk.

¹ De gedachte van skin in the game is dat Polestar ook enig risico loopt, hetgeen gebruikelijk is bij fondsbeheer.

Naast deze documenten is op 7 november 2024 het Statenvoorstel inzake herijking LEF gepubliceerd (GS DOC-00698401). De herijking omvat de volgende onderdelen:

1. Aanpassen beleidsmatige fondsdoelstellingen;
2. Aanpassen financiële fondsdoelstellingen;
3. Aanpassen Governance;
4. Aanpassen informatievoorziening aan Provinciale Staten.

Aan Provinciale Staten worden in het kader van de herijking een aantal fundamentele keuzes voorgelegd:

Kennis te nemen van de voorgenomen governance wijzigingen:

1. Vereenvoudiging van het investeringsproces;
2. Voornemen tot het instellen van een Raad van Commissarissen (RvC);
3. Voornemen tot het instellen van een Investeringscommissie (IC);
4. Benutten kennis en kunde van de huidige adviescommissie;
5. Opdracht aan het bestuur van het LEF om deze besluiten en overwegingen verder uit te werken in de statuten, managementovereenkomsten en andere fondsdocumentatie.

En in stemmen met de gekozen koers en richting ten aanzien van de herijking van de beleidsmatige en financiële doelstellingen van het LEF:

1. Besluit om de thematische focus van energie en circulariteit te behouden en aan te vullen met projecten met meer maatschappelijke impact;
2. Besluit tot uitfasering van asbestsanering;
3. Besluit voor circulaire investeringen op basis van het 'nee, tenzij' principe;
4. Besluit om circulariteitscriteria aan te passen aan (inter)nationale doelen;
5. Opdracht aan het bestuur van het LEF om deze besluiten en overwegingen verder uit te werken in haar meerjarenplan en ondernemingsplan;
6. Besluit om het bestuur van het LEF opdracht te geven om de financiële effecten op het fondsrendement in kaart te brengen, met als doel binnen de huidige portefeuille meer ruimte te creëren voor projecten gericht op sociale en maatschappelijke impact. Dit onderzoek naar eventuele versoepeling van de renderendheids- en revolverendheidseis dient plaats te vinden binnen de kaders van SIS 3.0.

De herijking is niet meegenomen in deze analyse.

Gezien het feit dat in het kader van het Statenvoorstel herijking LEF fundamentele keuzes aan Provinciale Staten worden voorgelegd en er veel voorgestelde wijzigingen zijn zou het wellicht goed zijn de volgende voortgangsrapportage niet te presenteren als VGR maar als een (hernieuwde) Basisrapportage; een rapportage waarin dan alle informatie is verwerkt. Er kan voor gekozen worden hier geen half jaar mee te wachten.

Het oordeel hierover is aan Provinciale Staten.

Met betrekking tot informatievoorziening, nu en in de toekomst, is tijdens de feitencontrole het volgende besproken.

'Het is goed om twee informatiestromen te scheiden, namelijk; informatie tussen PS en GS en informatie tussen GS en het LEF.

Informatie PS en GS

Doel is om 1 keer per jaar over de voortgang te rapporteren op basis van een gecontroleerd Jaarverslag in combinatie met een impact rapport. Zie voorbeeld Invest-NL. <https://www.invest-nl.nl/actueel/jaarverslag-2023?lang=nl>

Om over de voortgang te rapporteren op basis van en in combinatie met de fondsomvang zal gewerkt worden met een jaarverslag en impactrapport wat publiekelijk deelbaar kan worden.

Dit betekent 1 VGR per jaar op basis van gecontroleerde en definitieve cijfers. Het is niet raadzaam om de kwartaalrapportages van het LEF met de PS te delen. Zie ook rapport Rebel, het is omslachtig en er heeft geen controle plaatsgevonden op de cijfers en het betreft operationele informatie. PS en GS sturen niet op de dagelijkse operatie.

Uiteraard wordt er melding gedaan van nieuwe investeringen en of andere bijzondere ontwikkelingen.

Informatie GS en het LEF

Allereerst is het belangrijk om aan te geven dat GS in haar rol als aandeelhouder zich vooral dient te begeven op strategische aspecten en sturing en niet op operationele niveau. Er wordt een RvC ingesteld voor toezicht op de directie. De RvC zal als opdrachtgever voor het bestuur van het LEF dienen en zal verantwoordelijk zijn voor het toezicht. Dat doet zij op basis van maand/kwartaalrapportages.

Er zullen ten minste twee aandeelhoudersvergaderingen per jaar zijn waar de directie en RvC verantwoording afleggen aan de aandeelhouder. 1 keer per jaar op basis van de voornoemde gecontroleerde jaarcijfers en 1 keer op basis van een meerjarenbegroting in het laatste kwartaal van het jaar.'

Aangezien er twee voortgangsrapportages per jaar verschijnen is het goed in het kader van de herijking van het LEF na te denken op basis van welke gegevens de tweede VGR zal plaatsvinden. Gedacht kan worden aan halfjaarcijfers, nieuwe investeringen en bijzondere positieve of negatieve gebeurtenissen.

2.1. De positie van het Limburgs Energie Fonds

Het LEF vormt een deelneming van de provincie Limburg, waarvan de provincie 100% van de aandelen houdt. Het LEF is een 'fonds op afstand', hetgeen inhoudt dat de provincie Limburg niet is betrokken bij de dagelijkse gang van zaken. Dat is uitbesteed aan fondsbeheerder Polestar Capital. Het is belangrijk dat het LEF zelfstandig investeringsbeslissingen kan nemen en risicomanagementstrategieën kan toepassen. Op deze wijze kan het LEF flexibel en onafhankelijk opereren. Bij de feitencontrole is gezegd dat juist in bepaalde situaties (bereddering) snelheid van handelen noodzakelijk is omdat de doelgroep van het fonds bedrijven zijn die een bovengemiddelde kans hebben om in kwetsbare situaties terecht te komen. Dit vormt ook een belangrijke reden voor het

instellen van een RvC die veel intensiever toezicht houdt en het bestuur kan adviseren in bepaalde situaties.

Het is van groot belang dat de risico's bij de provincie, als enig aandeelhouder, volledig in beeld zijn. Uit de documentatie bij VGR6 wordt niet duidelijk op welke wijze dit is gebeurd en hoe de provincie de vinger aan de pols kan houden.

In bijlage 1 van het Statenvoorstel wordt gesproken over een voorstel aangaande herijking LEF dat inmiddels aan de Provinciale Staten is voorgelegd. Het zou goed zijn in die herijking ook concreet aan te geven hoe risicomanagement en beheer wordt vormgegeven. Deze informatie kan dan ook gebruikt worden in volgende voortgangsrapportages.

Bij de feitencontrole is hier het volgende over gezegd:

'Naast het herijkingsproces loopt er op dit moment een generiek proces aangaande risicomanagement bij deelnemingen en verbonden partijen. Belangrijk uitgangspunt is dat er risico's zijn die het LEF loopt met haar financieringen en risico's die de provincie loopt met het LEF als instrument. Over het eerste is de provincie meer in de positie van aandeelhouder en zal toezicht houden dat het goed geregeld is (bijvoorbeeld door instellen van RvC en Investeringscommissie (IC) en andere checks and balances). Voor de provincie zijn vooral de risico's die gepaard gaan met het LEF als instrument van belang. Naast het financiële risico is hier maatschappelijk rendement het belangrijkste. Dit wordt straks 1 keer per jaar middels een gecontroleerd jaarverslag en impactrapport besproken.'

Zoals hierboven reeds aangegeven en gezien de positie van het LEF lijkt twee keer per jaar rapporteren aanbevelenswaardig. De keuze hierover is aan Provinciale Staten.

3. Inhoudelijke bevindingen

3.1. Aanbiedingsbrief GS 15 oktober 2024

Er wordt in de brief gesproken over het herijkingsproces van het LEF, waarbij het volgende wordt gesteld:

'Deze herijking is noodzakelijk om in te spelen op zowel de interne ontwikkelingen binnen het fonds als de externe veranderingen in het Nederlandse financieringslandschap, en om onze nieuwe beleidskaders te implementeren.'

De groei van het fonds vraagt om aangescherpte governance, zoals meer professionalisering door het instellen van een RvC en een Investeringscommissie. Externe ontwikkelingen betreffen vooral het huidige financieringsklimaat in Nederland/Limburg en de wijze waarop de doelgroep van duurzame bedrijven zich ontwikkelt. Al deze ontwikkelingen vragen volgens GS om een herijking van het LEF om als instrument doelmatiger te werk te gaan.

Ook wordt aangegeven dat:

'Vanwege macro-economische ontwikkelingen in recente jaren gekoppeld aan de – inherent aan de doelstellingen van het LEF – risicovolle aard van de investeringen een aantal van de bedrijven waarin het LEF heeft geïnvesteerd onder financiële druk staan. Op dit moment is een aantal bedrijven door het LEF in bijzonder beheer genomen.'

Er wordt geen concrete informatie verstrekt over hoeveel bedrijven onder financiële druk staan en hoeveel bedrijven in bijzonder beheer terecht zijn gekomen. Ook is er geen informatie in de aangeleverde stukken te vinden over het mogelijke bedrag van afwaarderingen. Er is begrip voor het feit dat in het kader van privacy geen individuele bedrijven worden besproken, maar een totaalbeeld zou feitelijk helderheid verschaffen.

Tijdens de feitencontrole is een toekomstbeeld geschetst:

'De combinatie van aantal bedrijven (soms ook 1) met het bedrag is snel te herleiden. Daarnaast betreft het hier ook geen definitieve cijfers maar voornemens. Bij de jaarafsluiting zal de accountant ook meekijken of het een terechte afwaardering betreft (extra checks and balances). Door nu te melden om welk bedrag het gaat en het aantal bedrijven kan het risico ontstaan dat we ver vooruit op de feiten lopen wat het lopende beredderingsproces en commerciële onderhandelingen kan schaden met de betreffende partijen. Uiteraard wordt er in de toekomst wel 1 keer per jaar een overzicht gegeven op basis van definitieve en gecontroleerde cijfers door de accountant op het niveau dat publiekelijk deelbaar kan worden.'

4. Informerend stuk Zesde Voortgangsrapportage LEF Q1 – Q2 2024

4.1. Toepassing van de Regeling Grote Projecten 2020

In de inleiding worden een aantal wijzigingen aangekondigd. Zo wordt onder andere aangegeven dat in de informatiesessie van 29 maart 2024 de wens door Provinciale Staten is geuit om de eisen die gesteld worden aan de rapportage conform de Regeling Grote Projecten minder strikt toe te passen. Over de redenen om dit te doen wordt het volgende gezegd:

'Het format is minder passend omdat het LEF geen intern of direct project van de provincie betreft, maar een deelneming op afstand in de vorm van een rechtspersoon/vennootschap met eigen governance en verantwoordelijkheden.'

Een besluit om de RGP minder strikt toe te passen is een bevoegdheid van Provinciale Staten (RGP 2020 artikel 4), maar hiertoe kan niet besloten worden in een informatiesessie. Gebleken is in VGR6 al dat een aantal belangrijke elementen uit de RGP niet meer worden toegelicht; met name de van belang zijnde informatie aangaande financiën en risicobeheersing (artikel 5 lid 2 en 3) worden onvoldoende toegelicht, waardoor Provinciale Staten zich hier geen oordeel over kunnen vormen.

Het gaat hierbij onder andere om de volgende onderwerpen:

- Kostenopbouw en kostenraming en onderbouwing hiervan. Bij de feitencontrole is aangegeven dat dit lastig is voor het LEF. Er is wel sprake van een managementovereenkomst waarin de vergoeding staat voor het beheer van het fonds;
- Exacte financiering van het project en toelichting op de rol van de partijen. Op hoofdlijnen is dit weliswaar bekend. Het betreft immers de provincie, de Europese Investeringsbank (EIB) en Polestar. Een toelichting op de rol van partijen ontbreekt echter.;

- (Mogelijke) risico's die aan het project verbonden zijn plus toelichting hierop. Het grootste risico is dat rendement en revolverendheid tegenvallen. In het kader van het herijkingsproces zal dit de komende periode concreet worden gemaakt.;
- Omvang en impact van de risico's. Ook dit wordt in het kader van de herijking later nader geconcretiseerd.;
- Financiële gevolgen van de risico's en welke partij draagt het risico. Bij herijking nader uit te werken.;

De ZRK heeft in 'Grip op investeringen' reeds gesignaleerd dat het belangrijk is dat Provinciale Staten meer inzicht in de belangrijkste risico's krijgen. Hierop kan dan het risicomanagement worden afgestemd. Als de informatievoorziening aan Provinciale Staten niet compleet is en de provincie slechts beperkt zicht heeft op het uitgevoerde toezicht kunnen Provinciale Staten geen goed gefundeerd besluit nemen.

De verplichte stoplichtenmethodiek uit artikel 7 lid 4 RGP 2020 om de voortgang van projecten te meten is in VGR6 niet aanwezig; in vorige voortgangsrapportages wat dit wel het geval.

Bij de feitencontrole is hier het volgende over gezegd:

'Er mag worden afgeweken van de RGP. Er zijn geen kwantitatief geformuleerde beleidsdoelstellingen meer voor het LEF in termen van CO2 of FTE's. Hierdoor is er geen "meetlat" voor wanneer iets voldoende (groen) wordt gevonden of niet (oranje/rood). De doelstellingen van de Provincie worden niet 1-op-1 door vertaald naar het LEF. LEF is een instrument dat bijdraagt aan de provinciale doelstellingen.'

Er wordt gerapporteerd over het LEF conform de RGP vanwege Statenbesluit P-20-013 (<https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/d7483b28-8038-406e-8113-0e23a9c480f9?documentId=d315a7df-054f-4883-96b7-1c39914ba932>)

Het besluit luidt:

*1 Het advies van de Statencommissie FEB van 4 september 2020 over te nemen en het LEF in procedurele zin te behandelen als ware het een Groot Project zoals bedoeld in de RGP 2018,
2 Gedeputeerde Staten te vragen om uiterlijk 16 november 2020 een Basisrapportage inzake het Limburgs Energiefonds (LEF), zoals bedoeld in de RGP 2018, te overleggen waarbij voor wat betreft de rapportagevorm afgeweken mag worden van het gestelde hier over in de RGP2018.*

Uit lid 2 blijkt duidelijk dat de Staten hebben besloten dat mag worden afgeweken van de RGP rapportagevorm. Nadien is gedurende verschillende commissievergaderingen en informatiesessies aangegeven dat mag worden afgeweken van de rapportagevorm. Dit is door het College opgevat als een herinnering en suggestie van de Statenleden aan het oorspronkelijke besluit, om zodanig een rapportage te kunnen ontvangen die meer aansluit op de behoefte van de Statenleden. Het is conform de RGP overigens aan de betreffende Statencommissie om toe te zien op een juiste invulling van de voortgangsrapportages. Na de vaststelling van de basisrapportage door PS is in principe geen Statenbesluit meer nodig en ligt de verdere opvolging bij de Statencommissie.'

Afwijking van de RGP 2020 rapportagevorm betekent overigens niet dat de hierboven genoemde risico's niet meer inzichtelijk gemaakt hoeven te worden. In die zin zal aansluiting bij de RGP 2020 gezocht moeten worden (RGP artikel lid 2 en 3).

De provincie Limburg is enig aandeelhouder en dus risicodragers van het eigen vermogen van het LEF. Nu het LEF in 2023 een verlies heeft geleden van € 7,3 mln. is het goed dat Provinciale Staten inzicht wordt gegeven in omzet, kosten en winst of verlies.

Daarvoor is een rapportage nodig die die voldoet aan de eisen gesteld in de RGP 2020.

Alleen volledig inzicht in de jaarrekening van het LEF kan leiden tot een goed inzicht. Op dit moment worden deze gegevens niet in de voortgangsrapportage vermeld. Wel is bij de feitencontrole aangegeven en dat is hierboven ook al gezegd dat voortaan het doel is om één keer per jaar over de voortgang te rapporteren op basis van een gecontroleerd jaarverslag in combinatie met een impact rapport. Dat is een vooruitgang.

4.2. Voortgang binnen het Limburgs Energie Fonds

In het Statenvoorstel worden een aantal conclusies verwoord die betrekking hebben op de voortgang van het LEF.

4.2.1. De bestaande portefeuille staat onder financiële druk

Aangegeven zijn een aantal bedrijven in zwaar weer terecht gekomen. Deze bedrijven zijn door het LEF in bijzonder beheer genomen. **Kerninformatie wordt hier gemist.**

- **Hoeveel bedrijven zijn er in bijzonder beheer terecht gekomen en hoe verhoudt zich dit tot het totaal aantal door het LEF gefinancierde bedrijven. Er wordt op dit moment gekeken hoe dit straks in de jaarrekening terug te laten komen zonder dat dit schade veroorzaakt aan individuele bedrijven. Op basis van totalen zou het moeten kunnen, zo is aangegeven.;**
- **Op welke wijze wordt aan het bijzonder beheer vormgegeven. Zijn er bij Polestar mensen in dienst die deze specialistische dienstverlening beheersen? Hoe worden kredietratings actueel gehouden, zodat de juiste financiële beslissingen kunnen worden genomen? Bij de feitencontrole is aangegeven dat Polestar beschikt over de juiste vergunningen en capabele mensen. Kredietratings worden één keer per jaar gedeeld met de provincie in het kader van het berekenen van de risicoreserve.;**
- **Wat is het bedrag aan bijzondere waardeverminderingen (afwaarderingen) op de totale portefeuille? Dit zal worden gedeeld in de jaarrekening 2024.**

Verder wordt gesteld dat 'beheer en beredding van reeds verstrekte financieringen bij uitstek een taak is van de fondsbeheerder'. **De vraag is echter op welke wijze de provincie Limburg wordt geïnformeerd. Gebeurt dit in de vorm van rapportages of anderszins?**

Bij de feitencontrole is dit toegelicht.

'GS krijgt per kwartaal rapportages met inzicht in het totale portfolio inclusief de nodige acties in het kader van beredding. Dit is echter zeer vertrouwelijke informatie aangezien het vaak gaat over lopende onderhandelingen en commerciële trajecten. Dit gebeurt aan de hand van een standaard

format, waarin per bedrijf duidelijk wordt uiteen gezet wat de situatie is en welke acties en maatregelen genomen moeten worden of genomen zijn, wat het heeft opgeleverd enz. Daarmee wordt per bedrijf/project specifiek beredderingsbeleid gevoerd op basis van de situatie en dit wordt besproken met de Adviescommissie en toegelicht aan de provincie. Van belang aan te geven dat GS zich niet bemoeit met het beredderingsbeleid zelf maar enkel toeziet dat er een gedegen beleid is en dat dit consequent wordt toegepast.'

4.2.2. Mijnwater (zie ook hoofdstuk 6 van deze analyse)

'Grip op investeringen' van de ZRK heeft scherp gefocust op de ontwikkelingen bij Mijnwater. De belangrijkste risico's die door de ZRK worden onderkend zijn:

- 1. Onzekerheid over invoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW).**
De omvang van dit risico neemt toe als Mijnwater verder gaat uitbreiden naar woonwijken.
- 2. Onzekerheid over voldoende aansluitingen voor een rendabele exploitatie.**
Onduidelijkheid over wetgeving leidt ertoe dat minder potentiële klanten van Mijnwater aansluiten. Het feit dat de techniek van Mijnwater niet direct geschikt is voor gebouwen met een laag energielabel helpt hier ook niet aan mee; zeker niet omdat in de aan te sluiten wijken veel laag energielabelwoningen aanwezig zijn.
- 3. Aantrekken aanvullende financiers**
Indien het niet lukt aanvullende financiering via externe partijen te vinden is de kans reëel dat er een aanvullend financieringsverzoek aan de provincie wordt gedaan.

De ZRK geeft aan dat het mitigeren van deze risico's belangrijk is en dat hiervoor de volgende maatregelen nodig zijn:

- **Toezicht en verantwoording moeten effectiever.**
In de praktijk zijn er hiaten met betrekking tot informatievoorziening, inzicht in uitvoering van het toezicht en de vastlegging van gesprekken en afspraken. GS geven aan dat 2024 in het teken heeft gestaan van professionalisering van de Mijnwater organisatie en sales.
Het is de vraag of de overige hierboven onder 1 tot en met 3 genoemde zaken ook aandacht hebben gekregen.
Bij de feitencontrole wordt hier het volgende over gezegd:

'Onzekerheid over de WCW heeft de aandacht van de Mijnwater directie en het LEF, maar valt buiten haar beïnvloeding. Onzekerheid over aantal aansluitingen ook wel volloopriscico genoemd is mede afhankelijk van WCW. Tegelijkertijd heeft het management een extra sales persoon aangetrokken om zakelijke klanten zoveel mogelijk te benaderen voor een aansluiting. Het aantrekken van aanvullende financiers heeft veel aandacht gehad. Op dit moment lopen er gesprekken met een publieke financier om een financiering te verstrekken. Verwachting is dat dit concreter wordt eind Q4 2024.'

- **Geef prioriteit aan de ontwikkeling van volwassen risicomanagement.**
In november 2024 wordt in de AvA van Mijnwater aandacht besteed aan dit thema. De vraag is wat er sinds het uitbrengen van het rapport 'Grip op Investerings' op dit vlak is gebeurd. Het lijkt ook goed in komende voortgangsrapportages of eventueel herziene Basisrapportage

hierover te rapporteren. Tijdens de feitencontrole is nog aangegeven dat risicomanagement een kernactiviteit van het management van het LEF en dus ook Mijwater is.

- **Geef in toekomstige rapportages inzicht in de voortgang van de belangrijkste risico's volgens de ZRK in Mijwater.**

Zie voor deze risico's hierboven en hoofdstuk 6.

4.3. Toezeggingen, wensen vanuit Staten en opmerkingen Statenonderzoeker

Wensen uit de infosessie van 29 maart 2024 kunnen niet dienen als basis voor wijzigingen in toepassing van de RGP 2020. Hiertoe is een besluit van Provinciale Staten nodig. Dat impliceert, zoals reeds gesteld, dat weliswaar de rapportagevorm mag afwijken maar niet dat de inhoud van de RGP 2020 terzijde mag worden gesteld. De opmerking om te analyseren conform artikel 5 lid 2 en 3 van de RGP 2020 blijft daarmee dus ook ongewijzigd.

Het volgende dient nog aangetekend te worden:

1. Het maatschappelijke rendement wordt goed weergegeven in de impactrapportage;
2. Er worden niet meer referentiekaders in de Impactrapportage gegeven waardoor cijfers eenvoudiger geïnterpreteerd kunnen worden. Sterker nog in deze impactrapportage staan veel minder cijfers dan in de vorige VGR. Bij de feitencontrole is hier nog iets over gezegd:

'Dit is mede op verzoek van PS om minder kwantitatief, en meer kwalitatief duiding te geven op basis van cases en voorbeelden wat tot verbeelding spreekt dan enkel droge cijfers. In de huidige impactrapportage is getracht daar een evenwicht in te vinden.'

Het is aan Provinciale Staten hierover te besluiten.

3. In de wijze van rapporteren is veel veranderd. Het is daarom dan ook verantwoord om niet alle wijzigingen in een afwijkende kleur weer te geven. Dat is verwarrend.
4. De doelstellingen van het LEF komen in de Impactrapportage aan de orde, maar zijn algemeen geformuleerd. Aangegeven wordt dat dit concreter zal worden bij de nota herijking van november 2024. Bij de feitencontrole is hierover een voorbehoud gemaakt:

'Met als voorbehoud dat het soms lastig is om concrete KPI's te formuleren als het gaat om maatschappelijke doelstellingen. Voorbeeld CO2, wat wordt de reductie norm en tegen welke prijs etc. Het is beter als dit straks vanuit de RvC en IC van het LEF met de directie wordt vormgegeven aangezien zij dichter tegen die markt zitten en met andere investeerders afspraken maken. Uiteraard wordt de eisen van de provincie daarin meegenomen voor zover die in de beleidskaders staan.'

5. Werkgelegenheidscijfers zijn niet meer aanwezig in de VGR6, terwijl dit op pagina 7 van de Impactrapportage wel een van de doelstellingen is. GS geeft aan dat ten aanzien van werkgelegenheid geen KPI's voor het LEF zijn vastgesteld. Deze waren er tot en met VGR5 wel, maar zijn nu verdwenen. Werkgelegenheid wordt niet meer opgenomen als concrete beleidsdoelstelling in de beleidskaders van de provincie Limburg. In het verleden gebeurde dat wel omdat in het beleidskader Provinciale Energie Strategie een KPI inzake werkgelegenheid was opgenomen.

6. De wijze waarop met revolverendheid van investeringen wordt omgegaan en welke ratio's daarbij gebruikt zullen worden is onderdeel van het herijkingsproces.

5. Impactrapport Limburgs Energie Fonds 2023

Bij de bespreking van de impactrapportage is het van belang te signaleren dat voor de innovatieve bedrijven, vaak startups, die het LEF financiert geen bancaire financiering verkregen kan worden. Hier kan het LEF een belangrijke rol spelen door als aanjager te fungeren. In dit kader is het goed te melden dat het LEF werkt met Technology Readiness Levels (TRL), waarbij 0 enkel een idee is en 9 commerciële marktintroductie en winstgevendheid. Het LEF financiert projecten met een TRL van 6 of hoger. Dat is in deze Impactrapportage uitgelegd.

Op pagina 2 van de impactrapportage zijn alle hoogtepunten van 2023 ex ante opgenomen. Dat betekent dat de impact wordt gemeten over de gehele levensduur bij aanvang van de investering. Het presenteren van ex ante resultaten is niet meer dan een schatting. Zo blijkt op pagina 14 het volgende:

'Het LEF hanteert in deze methode het uitgangspunt dat de volledige impact die een bedrijf verwacht te realiseren gedurende de gehele levensduur, direct nadat de investering is afgerond, wordt toegewezen aan het LEF.'

Op deze wijze bestaat het risico dat het LEF zich 'rijk rekent'.

Er wordt gerapporteerd over voortgang conform de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR).

De cijfers op pagina 2 worden verder ook niet toegelicht in de Impactrapportage of vergeleken met andere jaren. In vorige VGR's was dit wel het geval. Wat is de reden dat dit niet meer is gebeurd?

Op pagina 7 van de impactrapportage worden een aantal nationale en internationale doelstellingen van het LEF genoemd.

- Vermindering uitstoot broeikasgassen in 2030 met 55% ten opzichte van 1990;
- Halveren van het gebruik van primaire abiotische grondstoffen vanaf 2030;
- Transitie naar een volledige circulaire economie in 2050;
- Transitie naar kringlooplandbouw met een rijke biodiversiteit;
- Bijdragen aan ondernemerschap en werkgelegenheid binnen Limburg.

Het is de vraag hoe het LEF deze doelstellingen wenst te realiseren en tevens wat er tot nu toe is gerealiseerd. Is er een plan van aanpak hiervoor. In de impactrapportage is verder niets hierover terug te vinden. Deze vraag is als volgt beantwoord bij de feitencontrole:

'Het impactrapport is een rapportage over voortgang, geen ondernemingsplan.'

De strategie van het LEF is onder meer verwoord in het ondernemingsplan (dat niet openbaar beschikbaar is). Zoals hierboven toegelicht is het voornemen om elk jaar een (meerjaren)begroting te

presenteren vanuit het LEF. Het LEF is geen beleidsinstrument, maar een financieringsinstrument ter ondersteuning van beleidsdoelen. Bevorderen van het financieringslandschap voor duurzame bedrijven en projecten. Daarover rapporteert het LEF via haar impact rapport.'

Op pagina 8 van de impactrapportage komt de LEF-multiplier aan de orde. Deze bedraagt 2,54, hetgeen impliceert dat voor elke euro die het LEF investeert € 1,54 door andere financiers wordt geïnvesteerd. Het zou interessant zijn te weten hoe dit berekent wordt en van welke cijfers wordt uitgegaan. Dit is niet toegelicht.

Op pagina 10 van de rapportage wordt summier inzicht gegeven in de cijfers van het LEF. Er is € 198 mln. geïnvesteerd in 40 bedrijven via 66 investeringen. Dit is exclusief de investering van € 25 mln. in Polestar Circular Debt Fund (PCDF).

Hierover kunnen de volgende vragen worden gesteld:

- **Wat is het totaalbedrag van bedrijven die zich in bijzonder beheer bevinden?**
- **Hoeveel van die 40 bedrijven vallen onder bijzonder beheer?**
- **Wanneer rapporteert Polestar over PCDF en met welke frequentie gaat dit gebeuren?**
- **Wat is de reden dat het LEF niet rapporteert over haar jaarrekening? Dit zou veel meer inzicht en duidelijkheid kunnen opleveren over het LEF zich ontwikkelt?**
- **In VGR4 zat een lijst met alle bedrijven en de status daarvan. Wat is de reden dat deze niet meer terugkeert?**

Dit is bij de feitencontrole nader toegelicht en het komt erop neer dat in de toekomst al deze items terugkomen in de jaarrekening 2024 die ter beschikking komt van Provinciale Staten.

Op pagina 11 komt het investeringsproces aan de orde. Dit is een zorgvuldig proces waarbij op een heldere wijze alle stappen worden doorlopen die uiteindelijk leiden tot financiering. Dit is vergelijkbaar met de manier waarop banken opereren. **Het is de vraag hoe het beheer van financieringen plaatsvindt? Wat leveren bedrijven aan en wat is er gebeurd met deze informatie.**

Het is goed te zien dat binnen het LEF volop aandacht wordt besteed aan duurzaamheid van initiatieven. Enkele voorbeelden:

- Toepassen van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Hierdoor worden beleggers gestimuleerd te investeren in duurzame activiteiten.
- Toepassen van de EU taxonomie milieudoelstellingen. Het LEF investeert alleen maar in bedrijven die zich richten op het beperken van klimaatverandering door het reduceren van broeikasgassen. In dit kader werkt het LEF met een eigen ESG-certificaat.

6. Update Mijnwater oktober 2024

Mijnwater is de grootste investering van het LEF en dat is de reden dat ervoor is gekozen hier afzonderlijk over te rapporteren in de vorm van een update.

Op pagina 2 wordt gesproken over het lager uitvallen van investeringen dan opgenomen in het jaarplan. Dit heeft onder andere te maken met uitstel van investeringen die gekoppeld zijn aan beoogde klanten. In het algemeen kan gesteld worden dat alle collectieve warmteprojecten op dit moment vertraging oplopen wat voor veel onzekerheid in de markt zorgt bij potentiële klanten. De huidige behandeling van de wet is opnieuw vertraagd.

Op pagina 3 wordt ingegaan op verwachte groei in GigaJoule en Woningequivalent en dit gebeurt op basis van concrete prospects. Uit de feitencontrole is gebleken dat dit een optimistische inschatting van het management is. Vanuit GS en Provinciale Staten dient erop te worden toegezien dat het niet onrealistisch wordt.

Waar het gaat om financiering van Mijnwater wordt op pagina 4 gemeld dat Mijnwater voor een bedrag van € 10,86 mln. zal trekken onder de LEF faciliteiten. **Waarvoor is dit geld bedoeld?**

Ook wordt aangegeven dat de leenovereenkomst met de Europese Investeringsbank (EIB) naar verwachting in oktober 2024 zal worden getekend. Wat is hier de status van?

Op pagina 5 van de update wordt gezegd dat de professionalisering van de Mijnwater organisatie, naar het oordeel van het LEF, nu op orde is.

Een van de zaken die daar genoemd staan is het opstellen van een salesplan en een salesrapportage (ook voor de aandeelhouders). Valt hier al iets over te zeggen? Wat zijn de verwachtingen voor 2025 nu de voorgaande jaren 2023 en 2024 ver achter zijn gebleven bij de prognoses? Er wordt gewerkt met kwartaal salesrapportages. Zijn deze beschikbaar en hoe wordt dit door Polestar cq. de provincie verwerkt?

Bij de feitencontrole is aangegeven dat Mijnwater in december 2024 een jaarplan voorlegt aan haar aandeelhouders waarin deze informatie wordt verwerkt.

7. Bevoegdheid

Conform de RGP 2020 (artikel 7) analyseert de Griffie de door GS verstrekte informatie in een voortgangsrapportage o.a. door deze te toetsen aan de in artikel 5 van de RGP 2020 geformuleerde uitgangspunten. In de Statencommissie ESA wordt de voortgangsrapportage geagendeerd en vindt (inhoudelijke) behandeling van de voortgangsrapportage van GS plaats (uitsluitend ten aanzien van eventuele wijzigingen/afwijkingen in de voortgang). De voorliggende analyse van de Griffie kan hierbij worden betrokken.

8. Risico's

Het LEF is aangewezen als Groot Project omdat Provinciale Staten van mening zijn dat er aanmerkelijke (financiële) risico's voor de provincie Limburg aan verbonden zijn en de reguliere controle- en verantwoordingsinstrumenten ontoereikend worden geacht. Risico's behorende bij het LEF zijn vooral neergelegd bij de Provincie Limburg als aandeelhouder. De beoordeling van individuele projecten vindt bij de gekozen constructie plaats op afstand van Provinciale Staten, door toetsing aan het investeringsreglement (zie: Gewijzigd Statenvoorstel G-17-041 Limburgs Energie Fonds B.V.).

Via door GS opgestelde voortgangsrapportages houden Provinciale Staten zicht op de (overkoepelende) ontwikkelingen (inhoudelijk, financieel, risico-technisch) van het LEF. Hierbij wordt aangesloten bij de procedurele werkwijze uit de Regeling Grote Projecten 2020 (RGP 2020). Het risico van een ontoereikende voortgangsrapportage kan zijn dat Provinciale Staten op enig moment onverwachts kunnen worden geconfronteerd met voorstellen om extra financiële middelen en/of kredieten beschikbaar te stellen.

9. Periodieke informatie/sturingsinformatie

X Via Jaarstukken en Begroting

☐ Paragraaf Projecten

☐ Paragraaf Financieringen

X Paragraaf Verbonden Partijen

☐ Paragraaf Bedrijfsvoering

X Programmaverantwoording

X Voortgangsrapportages Regeling Grote Projecten

Periodieke informatievoorziening (2 maal per jaar) vindt plaats via voortgangsrapportages (procedureel conform de RGP 2020 met op inhoud mogelijkheid tot afwijking van de RGP 2020).

Provinciale Staten houden hiermee zicht op onder andere de financiële, inhoudelijke, risico-technische en organisatorische ontwikkelingen van het Limburgs Energiefonds

10. Relatie met Programmabegroting - financiële aspecten

Het LEF maakt onderdeel uit van Begrotingsprogramma 2025, 5. Nieuwe energie en leefmilieu; product 4.1.1. Energie.

LEF is opgenomen als verbonden partij.

11. Conclusies

Het is duidelijk dat het LEF in ontwikkeling is. Uit de nu voorliggende rapportage blijkt dat er sprake is van een herijking, waarover Provinciale Staten inmiddels zijn geïnformeerd. In hoofdstuk 2 van deze analyse is weergegeven wat Provinciale Staten in het kader van de herijking wordt voorgelegd. Deze herijking is niet meegenomen in deze analyse. Het zou in verband met alle wijzigingen een overweging kunnen zijn de VGR de volgende keer te presenteren als (herziene) Basisrapportage.

De belangrijkste conclusies van VGR6 worden hieronder weergegeven.

- De wijze van rapporteren van VGR6, waarbij sprake is van vier delen is onoverzichtelijk. Voor het leggen van dwarsverbanden zou één VGR en dus één document duidelijk zijn.
- Na de herijking van het LEF zal er één keer per jaar worden gerapporteerd over de voortgang middels een jaarverslag en een impactrapport. Het is goed na te denken hoe in het tweede halfjaar gerapporteerd wordt.
- De provincie Limburg houdt 100% van de aandelen in het LEF en is daarmee verstrekker van risicodragend vermogen voor een totaalbedrag van € 149 mln. Ondanks dat het LEF als een fonds op afstand functioneert is het van belang dat de provincie en dus ook Provinciale Staten volledig worden geïnformeerd over deze risico's en voortgang van het LEF.
- Het maatschappelijk rendement is duidelijk weergegeven in de Impactrapportage.
- Doelstellingen van het LEF zijn algemeen geformuleerd in de Impactrapportage. Bij de herijking van november 2024 en daarna zal dit concreet worden uitgewerkt.
- Werkgelegenheidscijfers, die in VGR4 en VGR5 nog aanwezig waren zijn er nu niet meer. Uit de feitencontrole is gebleken dat dit geen beleidsdoelstelling meer is.
- De wijze waarop met revolverendheid van investeringen om wordt gegaan en welke ratio's daarbij gebruikt zullen worden is onderdeel van het herijkingsproces.
- Een besluit om de RGP 2020 minder strikt toe te passen is de bevoegdheid van Provinciale Staten en kan niet worden geëffectueerd naar aanleiding van een wens uit de informatiebijeenkomst van 29 maart 2024. Conform het Statenbesluit uit 2020, waarin afgeweken zou kunnen worden van de RGP rapportagevorm, is het niet zo dat van de inhoud van de RGP zou mogen worden afgeweken. Risico's dienen in beeld gebracht te worden.
- De in de RGP genoemde en verplichte stoplichtenmethodiek is niet meer aanwezig in VGR6.
- De in de RGP 2020 in artikel 5 lid 2 en 3 genoemde informatie aangaande financiën en risico's zijn slechts ten dele benoemd en daarmee voldoet de VGR6 niet aan de eisen die worden gesteld aan de RGP. Er wordt afgeweken van kerninformatie uit de RGP 2020. Het is wel duidelijk geworden dat hierover bij de herijking strikter gerapporteerd zal worden in de vorm van een door de accountant gecontroleerd jaarrapport.
- Cijfers worden ex ante opgenomen, waarbij de impact wordt weergegeven over de gehele levensduur. Voor de duidelijkheid zouden jaarresultaten meer informatie geven. Slechts volledig inzage in de jaarrekening van het LEF kan leiden tot diepgaand inzicht en beoordeling en analyse van risico's. Hier wordt gehoor aangegeven vanaf de jaarrekening 2024.

- Waar het gaat om posten die terecht zijn gekomen bij bijzonder beheer mist deze VGR 6essentiële informatie.
- Het project Mijnwater, dat de grootste investering van het LEF vormt, kampt met tegenslagen en vertraging in aantal aansluitingen.
 - Er vindt geen onderbouwing plaats van groeicijfers.
 - Er wordt geen verklaring gegeven voor het trekken van € 10,86 mln. in 2025.
 - Er zijn geen salesrapportages beschikbaar om te zien hoe zaken zich commercieel ontwikkelen.